

Διδακτικές μεθοδολογίες σε σύγχρονα τεχνολογικά περιβάλλοντα

Ενότητα 1: Διδακτικά Πρότυπα

Βασιλική Μητροπούλου-Μούρκα
Τμήμα Θεολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Διδακτικά Πρότυπα

ή Μοντέλα Διδασκαλίας

Περιεχόμενα ενότητας

1. Τι είναι πρότυπο;
2. Τι είναι διδακτικό πρότυπο;
3. Διδακτικό πρότυπο του W. Correll.
4. Το βρετανικό πρότυπο.
5. Το αμερικανικό πρότυπο.
6. J. Dewey.

Περιεχόμενα ενότητας

- 7. Βασικές ιδέες του J. Dewey.**
- 8. Το διδακτικό πρότυπο του J. Dewey.**
- 9. Το διδακτικό πρότυπο του O. Decroly.**
- 10. Το διδακτικό πρότυπο του Θ. Καλτσούνη.**
- 11. Το διερευνητικό πρότυπο διδασκαλίας του Μασσιάλα.**

Περιεχόμενα ενότητας

- 12. Το διδακτικό πρότυπο της τριμερούς πορείας.**
- 13. Διδακτικό μοντέλο διδασκαλίας με τη μέθοδο Project (σχεδίων εργασίας).**
- 14. Το διδακτικό πρότυπο του R.Gagne.**
- 15. Διδακτικό πρότυπο διδασκαλίας σε ομάδες με Η/Υ (IDRF) – Mercer & Wegerif, 1996.**
- 16. Ολοκληρωμένο Μοντέλο για την επίδραση των πολυμέσων στη μάθηση.**

Τι είναι πρότυπο;

- **«Αυτό που μπορεί να χρησιμέψει ως υπόδειγμα για την αναπαραγωγή άλλων ομοίων».**
- Με τα πρότυπα συμβολίζονται διαδικασίες για την απόκτηση ιδεών, αντιμετώπιση καταστάσεων & προβλημάτων, χρησιμοποίηση μέσων και υλικών, αξιολόγηση αποτελεσμάτων, τροποποίηση προγραμματισμού εργασίας κλπ.

Τι είναι διδακτικό πρότυπο;

- Το διδακτικό πρότυπο (μοντέλο) είναι κάτι περισσότερο από μια περιγραφή ή σκιαγράφιση της πορείας της διδασκαλίας. Είναι ένα σχέδιο αναλυτικού προγράμματος στο οποίο η διδακτέα ύλη, τα διδακτικά μέσα, οι μαθησιακές δραστηριότητες, οι ειδικοί στόχοι, η οργάνωση της τάξης και οι μορφές διδασκαλίας συνυφαίνονται σε ένα ενιαίο σύνολο.
- Τα διδακτικά πρότυπα είναι βοηθός κάθε εκπαιδευτικού στην επιλογή :
 - Μορφής διδασκαλίας.
 - Μεθόδου διδασκαλίας.
 - Οργάνωσης της τάξης.
 - Επιλογή & Χρήση διδακτικών μέσων.

Διδακτικό πρότυπο του W. Correll (1/2)

- Πιστεύει ότι οι πέντε βαθμίδες της λογικής σκέψης του ανθρώπου αποτελούν συγχρόνως και τις πέντε φάσεις στη διαδικασία της μαθήσεως, άρα και της διδασκαλίας.
- Σ' αυτό το διδακτικό πρότυπο:
 - Ο δάσκαλος είναι συνερευνητής με το μαθητή.
 - Παρέχονται δυνατότητες για δημιουργική ανακάλυψη της γνώσης.
 - Εισάγεται στο σχολείο μια δημοκρατική ατμόσφαιρα συνέρευνας και συζήτησης μεταξύ εκπαιδευτικού-μαθητή.

Διδακτικό πρότυπο του W. Correll (2/2)

- **Πρώτη βαθμίδα:** εμφάνιση του προβλήματος.
- **Δεύτερη βαθμίδα:** εντοπισμός του προβλήματος.
- **Τρίτη βαθμίδα:** αναζήτηση λύσης του προβλήματος.
- **Τέταρτη βαθμίδα:** έλεγχος της λύσης που βρέθηκε & πιστοποίηση ορθότητας.
- **Πέμπτη βαθμίδα:** αποδοχή σωστής λύσης & εφαρμογής στην πράξη.

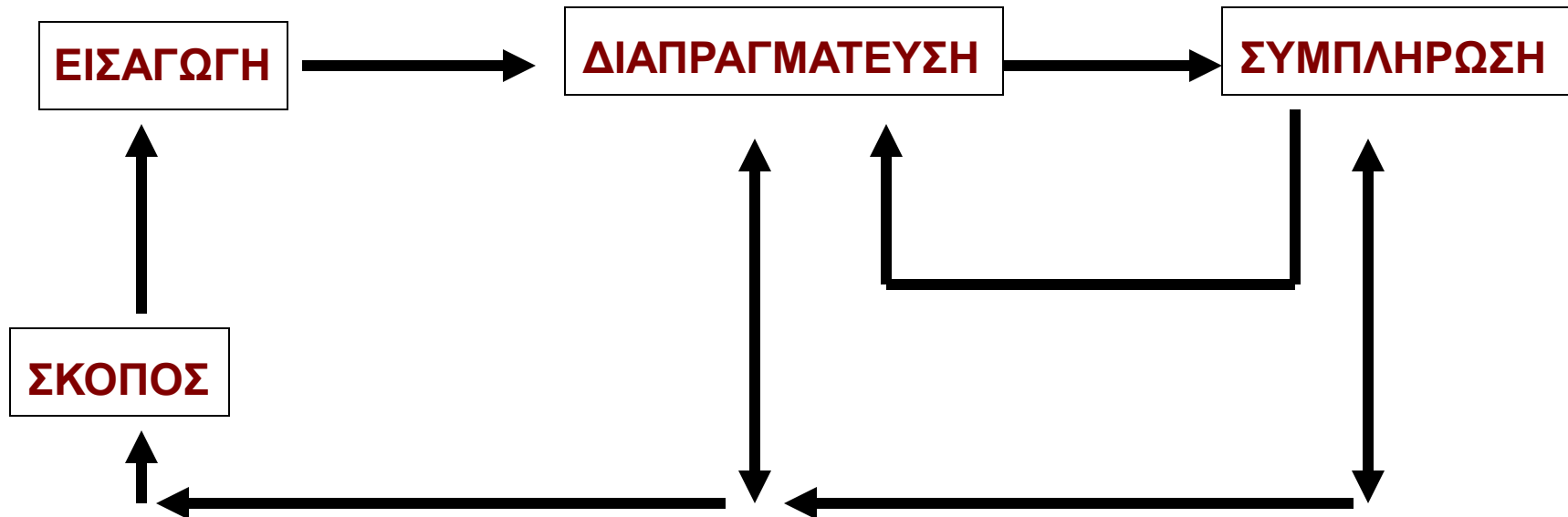

Το βρετανικό πρότυπο (1/2)

- Περιλαμβάνει τρεις βαθμίδες:
 - **Εισαγωγή** (introduction):
 - Έγερση του ενδιαφέροντος για το θέμα.
 - Σύνδεση γνώσεων.
 - Προπαρασκευή τάξης για το νέο θέμα.
 - **Διαπραγμάτευση** (development):
 - Αντιμετώπιση του θέματος.
 - Επιλογή μεθόδου & ρόλου από τον εκπαιδευτικό.
 - **Συμπλήρωση** (conclusion):
 - Ανακεφαλαίωση.
 - Εφαρμογή
 - Βαθμός κατανόησης του θέματος
 - Πρακτική Εξάσκηση του μαθητή
 - Ευκαιρίες δράσεις στο μαθητή
- Προηγουμένως πρέπει να τεθεί ο σκοπός του μαθήματος.

Το βρετανικό πρότυπο (2/2)

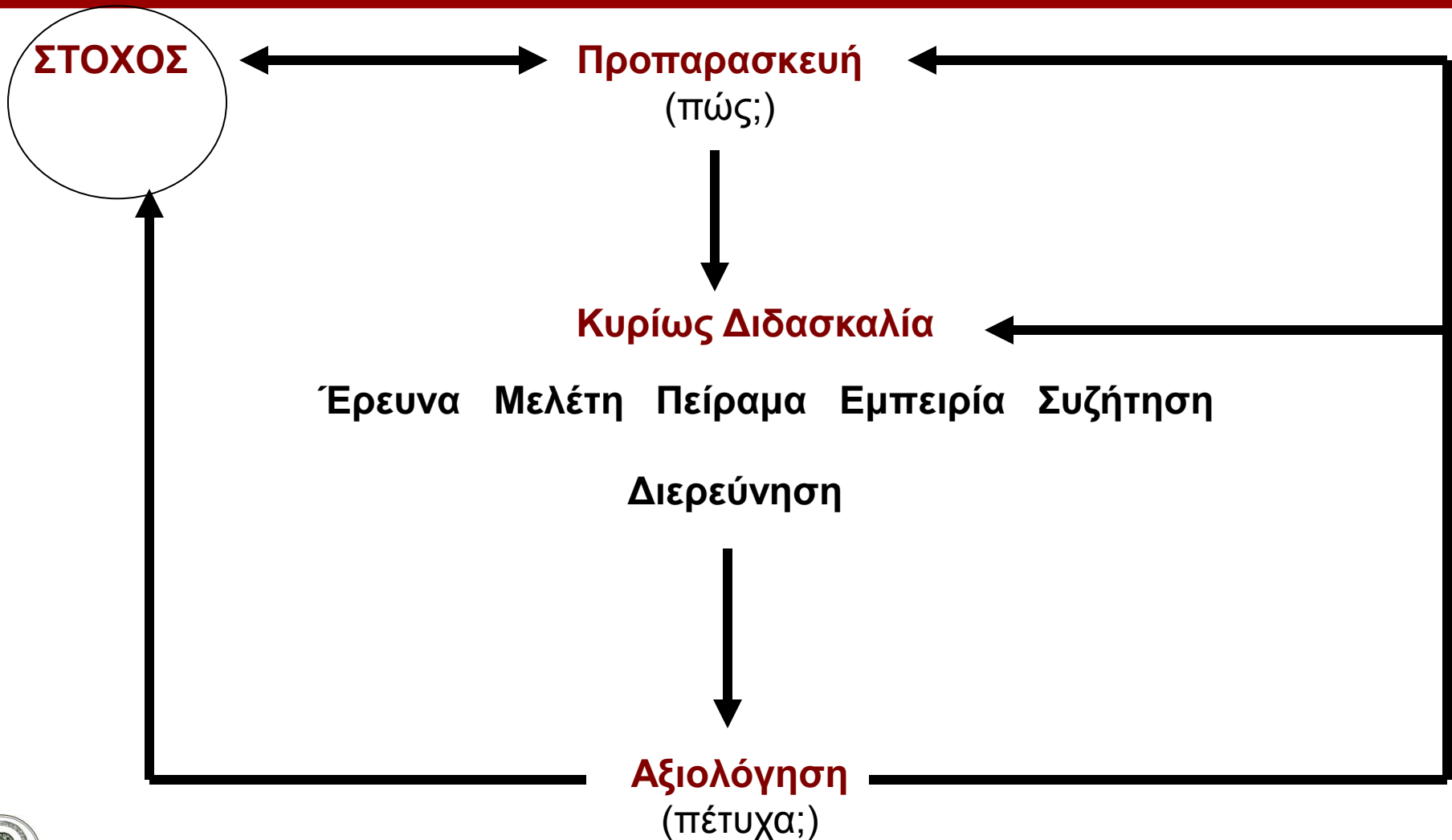

Το αμερικανικό πρότυπο (1/2)

- Περιλαμβάνει τρεις φάσεις:
 - **Προπαρασκευή** (developing a unit)
 - Θέση στόχου.
 - Αφόρμηση (ή προσανατολισμός των μαθητών προς το θέμα).
 - Επιλογή μέσων.
 - **Κυρίως διδασκαλία** (carrying out a unit).
 - Έρευνα (ομαδική-ατομική),
 - μελέτη (βιβλίων, εντύπων),
 - πείραμα (λύση αποριών, αφορμή για προβληματισμούς),
 - εμπειρία ή δράση (εύρεση λύσης σε προβλήματα)
 - Συζήτηση, ανακεφαλαίωση, εμβάθυνση, συσχετισμοί
 - **Αξιολόγηση ενότητας** (evaluation of a unit).
 - Έλεγχος κατανόησης της ύλης.
 - Μεταβίβαση της μάθησης.

Το αμερικανικό πρότυπο (2/2)

J. Dewey (1/3)

- Η αμερικανική παιδαγωγική διαπνέεται από τις αρχές του J. Dewey, σύμφωνα με τις οποίες το σχολείο πρέπει:
 - να εκπορεύεται από τη ζωή,
 - να εργάζεται για τη ζωή,
 - να ανήκει στη ζωή.
- Η σχολική εργασία έχει επηρεαστεί από τη σύγχρονη κοινωνική ζωή και το σχολείο εξυπηρετεί τον κοινωνικό παράγοντα και θεραπεύει το ιδανικό της δημοκρατικής ζωής.

J. Dewey (2/3)

- Τα μαθήματα βοηθούν στη λύση προβλημάτων που βρίσκονται σε στενή σχέση με τη ζωή.
- Οι ενότητες:
 - απλώνονται σε ευρύ πεδίο γνώσεων.
 - υποβοηθούν στην ανάπτυξη, κατανόηση και ενότητα των γνώσεων.
 - σχετίζονται στενά με το μαθητή.
 - έχουν ως στόχο την πρόσκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων στην ανάπτυξη του παιδιού.

J. Dewey (3/3)

- Υποστήριξε ότι το σχολείο πρέπει να είναι ένας «μικρόκοσμος» της κοινωνίας.
- Εκπαίδευση είναι η θεμελιώδης μέθοδος για κάθε κοινωνική πρόοδο και μεταρρύθμιση.
- Ο δάσκαλος δεν έχει μόνο ως στόχο την εκπαίδευση των ατόμων, αλλά κυρίως το σχηματισμό της σωστής κοινωνικής ζωής.
- Υποστηρίζει ότι όταν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, τότε ο ανθρώπινος νους μπορεί ν' αναπτύξει ιδέες εντελώς διαφορετικές απ' εκείνες που ήταν η αφορμή για το ξεκίνημα.

Βασικές ιδέες του J. Dewey

- Πιο στενή σχέση ανάμεσα στο σχολείο και τη ζωή.
- Δίδαξε για μαθητές, όχι για θέματα.
- Η εκπαίδευση δεν είναι προετοιμασία για τη ζωή: είναι η ζωή η ίδια.
- Απόρριψη του φորμαλισμού που χαρακτηρίζει τη χαρισμένη σε τάξεις βασική εκπαίδευση και τα προγράμματά της.
- Αδιαίρετο θεωρίας και πράξης.
- Η εκπαίδευση για να εκπληρώσει τους σκοπούς της πρέπει να βασίζεται πάνω στην εμπειρία – που είναι η πραγματική εμπειρία της ζωής ενός συγκεκριμένου ατόμου.

Το διδακτικό πρότυπο του J. Dewey (1/2)

- Κατάκτηση της γνώσης μέσα από προβληματισμό και ενεργητική συμμετοχή των μαθητών.
- Η αγωγή δεν είναι προετοιμασία για τη ζωή αλλά η ίδια η ζωή.
- Ο J. Dewey οριοθέτησε πρώτος τα εξής στάδια
 1. Γνωριμία με το πρόβλημα.
 2. Σαφής προσδιορισμός του ειδικού προβλήματος.
 3. Συλλογή Στοιχείων.
 4. Διατύπωση υποθέσεων.
 5. Έλεγχος της υπόθεσης.

Το διδακτικό πρότυπο του J. Dewey (2/2)

Το διδακτικό πρότυπο του O. Decroly (1/2)

Η διαδικασία διδασκαλίας μοιάζει με κίνηση σε τρεις χρόνους ή φάσεις:

- **Παρατήρηση.**

- Φέρνει το μαθητή σε άμεση επαφή με το περιβάλλον μέσω ασκήσεων κλπ.

- **Σύνδεση ιδεών.**

Οδηγεί το μαθητή σε :

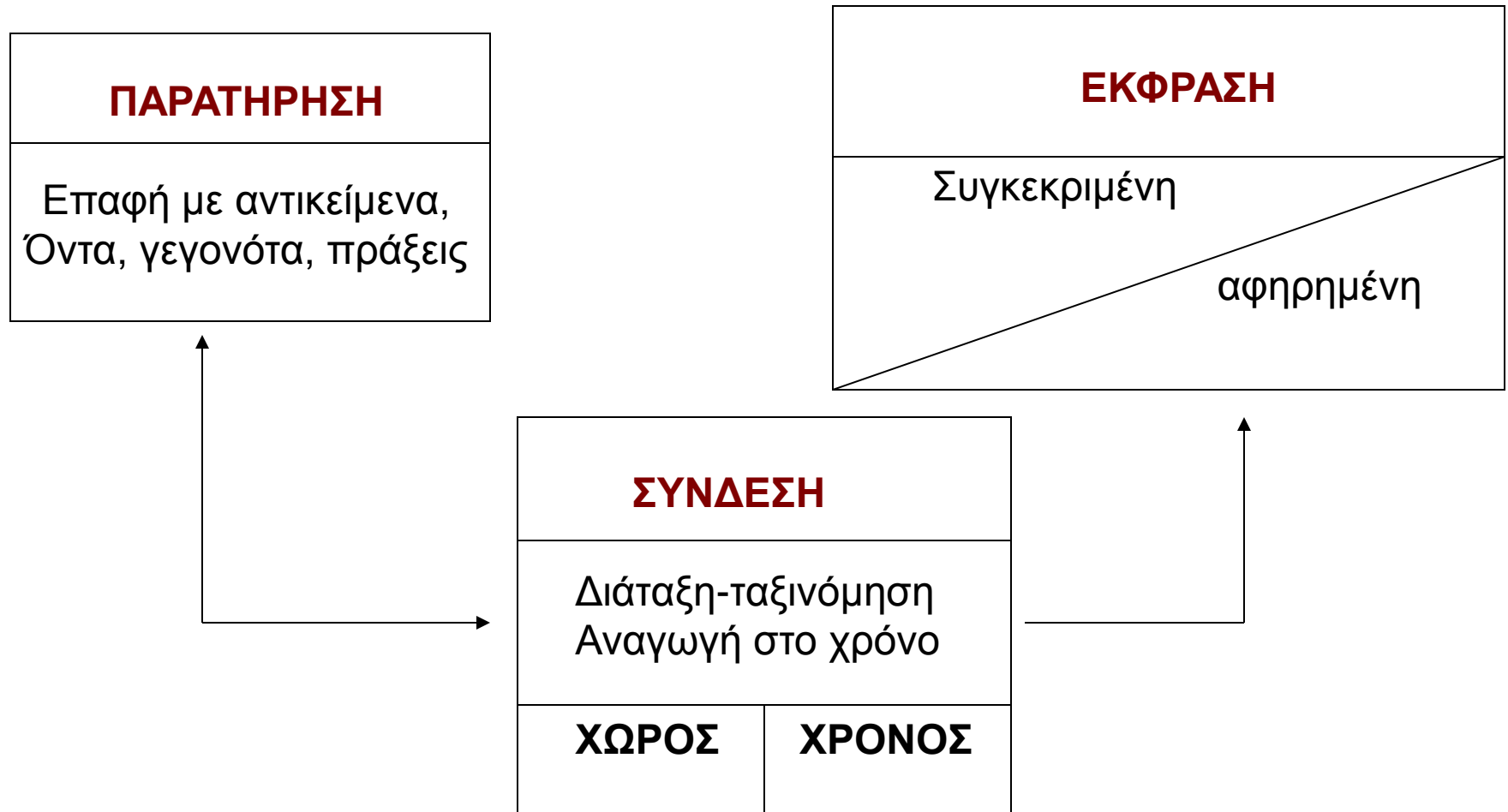
- Αφαιρετικές εργασίες, σχηματισμό εννοιών, συλλογιστικές εργασίες.
- Ανακάλυψη αιτιών, διαπίστωση συνεπειών, μελέτη & αξιολόγηση καταστάσεων, χρήση κατάλληλων μέσων και μεθόδων για λύση προβλήματος.
- Ταξινόμηση, οργάνωση και τοποθέτηση των νέων γνώσεων στο χρόνο και το χώρο.

- **Έκφραση.**

- Ανακοίνωση των νέων γνώσεων από το μαθητή προφορικά ή γραπτά.

Το διδακτικό πρότυπο του O. Decroly (2/2)

Το διδακτικό πρότυπο του Θ. Καλτσούνη (1/2)

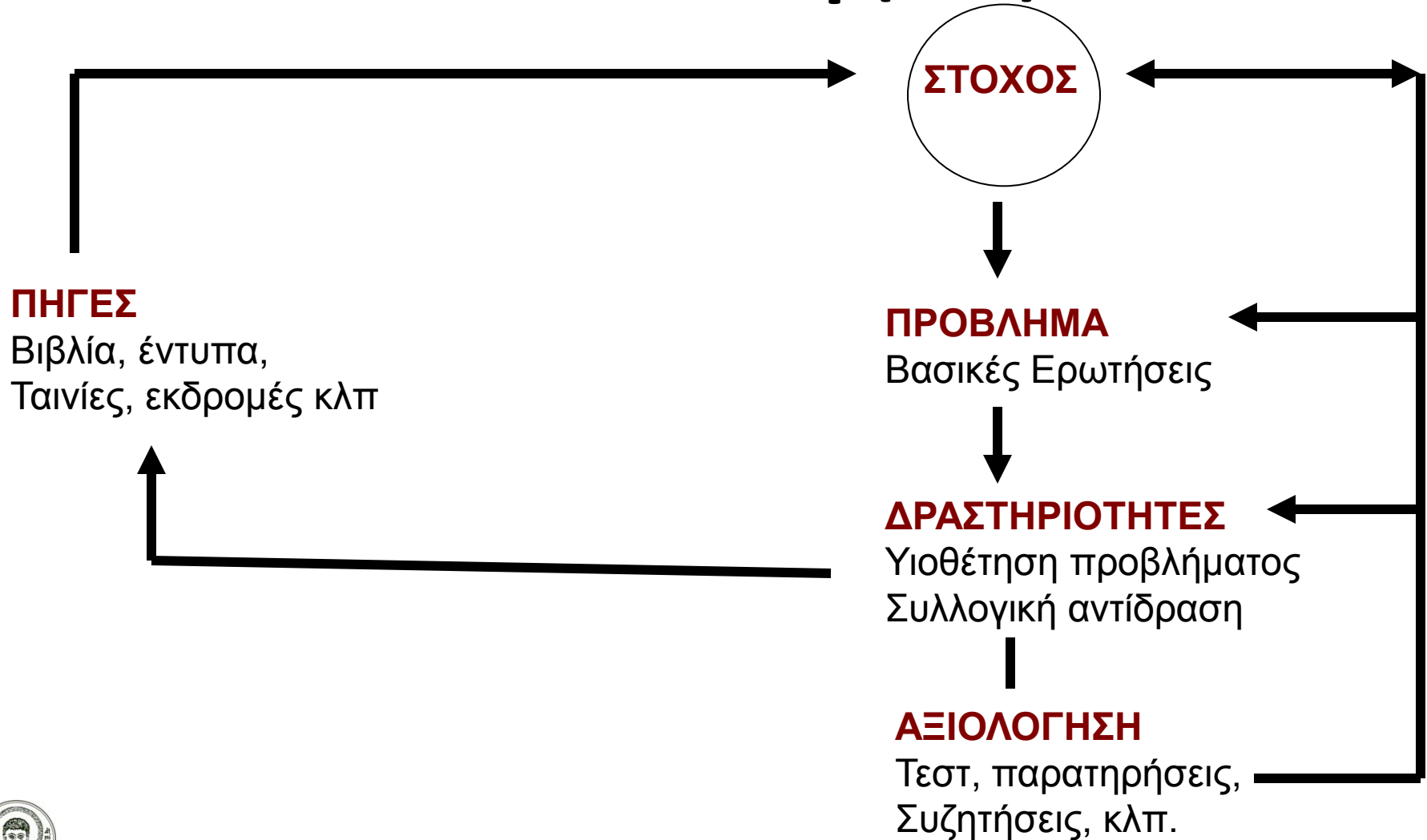
Η διαδικασία διδασκαλίας έχει τέσσερις φάσεις:

- **Πρώτη φάση:** θέση στόχου της ενότητας.
- **Δεύτερη φάση:** παρουσίαση προβληματικής κατάστασης.
- **Τρίτη φάση:** καθορισμός δραστηριοτήτων.
- **Τέταρτη φάση:** αξιολόγηση μέσω τεστ, παρατηρήσεων, συζητήσεων κλπ.

Θεωρεί απαραίτητη την καταγραφή των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν (από τον εκπαιδευτικό και τους μαθητές).

Το διδακτικό πρότυπο του Θ. Καλτσούνη (2/2)

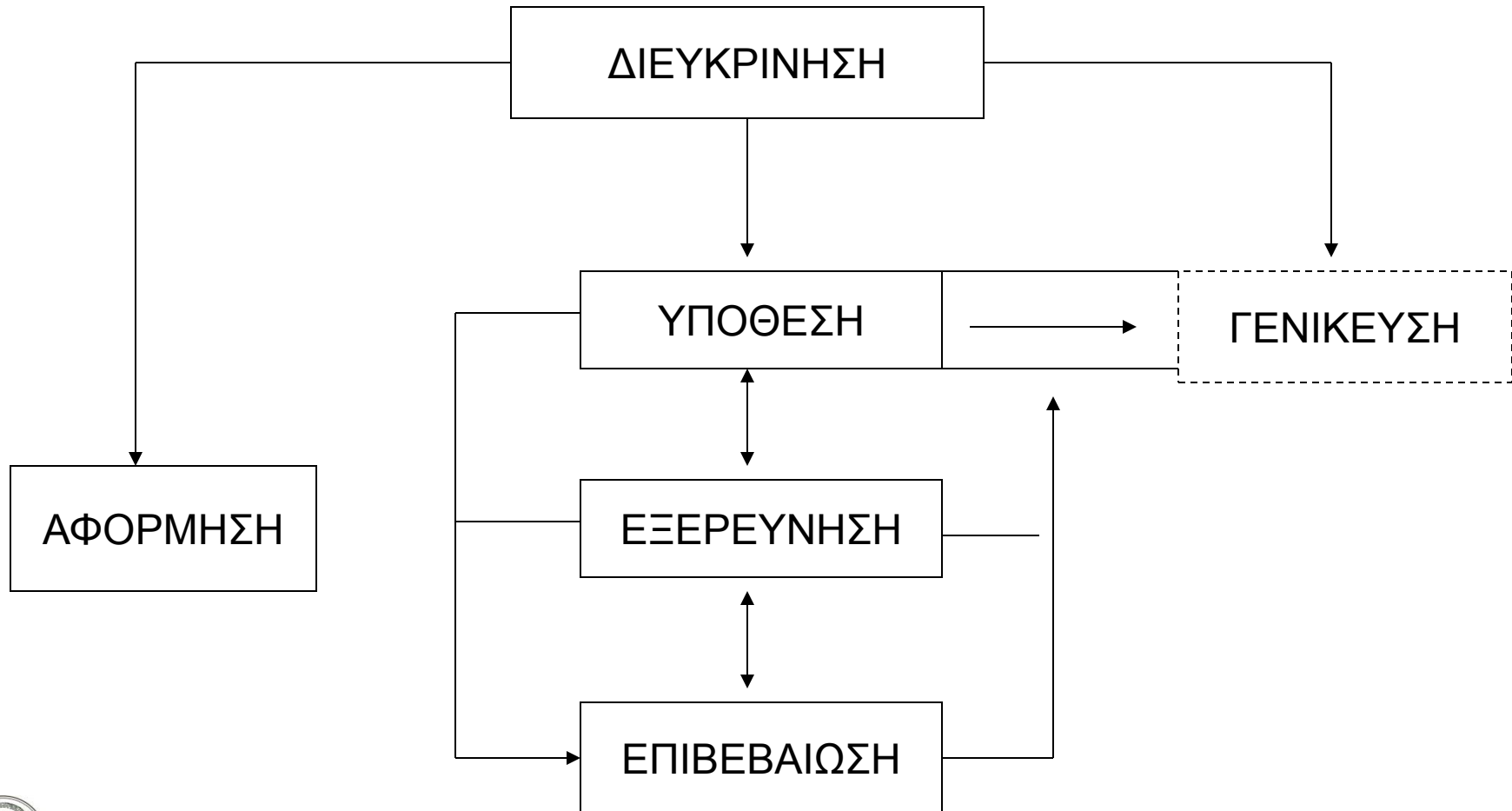

Το διερευνητικό πρότυπο διδασκαλίας του Μασσιάλα(1/2)

- **Αφόρμηση:** θέση του προβλήματος από το δάσκαλο ή τους μαθητές.
- **Υπόθεση:** το θέμα που θα συζητηθεί, διασαφηνισθεί, επεξηγηθεί.
- **Διευκρίνιση:** αποσαφήνιση της σημασίας όρων ή εννοιών.
- **Εξερεύνηση:** έχει φύση απαγωγική. Η υπόθεση διατυπώνεται ως λογικό αξίωμα.
- **Επιβεβαίωση:** συζήτηση εμπειρικών δεδομένων για την υποστήριξη της υπόθεσης.
- **Γενίκευση:** λύση του προβλήματος.

Το διερευνητικό πρότυπο διδασκαλίας του Μασσιάλα(2/2)

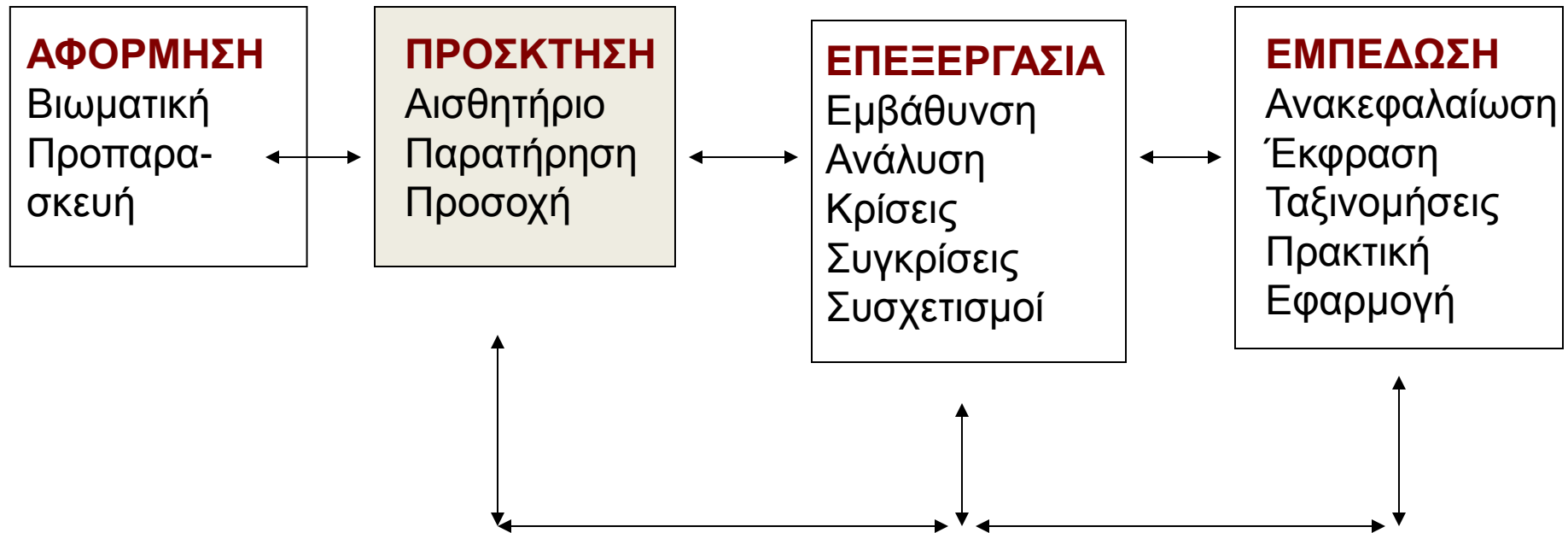

Το διδακτικό πρότυπο της τριμερούς πορείας (1/2)

- Αποτελείται από τρεις φάσεις ή βαθμίδες
 - Παρουσίαση ή πρόσκτηση ή προσφορά.
 - Επεξεργασία.
 - Ανάλυση, διασάφηση, συμπλήρωση, εμβάθυνση των στοιχείων
 - Κρίσεις για φαινόμενα ή γεγονότα, σχέσεις μεταξύ τους, σύγκριση γνώσεων, εξαγωγή διαφόρων πορισμάτων.
 - Έκφραση ή εφαρμογή ή εμπέδωση.
 - Βαθύτερη επεξεργασία των γνώσεων με:
 - Αναπάρασταση της ύλης.
 - Ταξινόμηση & συστηματοποίηση της ύλης.
 - Ασκήσεις & εφαρμογή των γνώσεων.

Το διδακτικό πρότυπο της τριμερούς πορείας (2/2)

Διδακτικό πρότυπο για διδασκαλία σε Ομάδες

- Η ομαδική εργασία διατρέχει τρία στάδια:
- **Πρώτη φάση:** συζήτηση και κατανομή των θεμάτων
- **Δεύτερη φάση:** επεξεργασία των θεμάτων από τις ομάδες
- **Τρίτη φάση:** εκθέσεις των ομάδων, κρίσεις και αξιολόγησή τους σε ομαδική συζήτηση

Διδακτικό μοντέλο διδασκαλίας με τη μέθοδο Project (σχεδίων εργασίας)

- **Πρώτο στάδιο:** Αφόρμηση
- **Δεύτερο στάδιο:** Σχεδιασμός της εργασίας
- **Τρίτο στάδιο:** Υλοποίηση του προγράμματος
- **Τέταρτο στάδιο:** Πραγματοποίηση επισκέψεων
- **Πέμπτο στάδιο:** Παρουσίαση εργασιών

Διδακτικό μοντέλο διδασκαλίας με τη μέθοδο Project (σχεδίων εργασίας)

- Στα καθήκοντα των ομάδων συμπεριλαμβάνονται οι εξής δραστηριότητες:
 - Συγγραφή κειμένων.
 - Πληκτρολόγηση κειμένων.
 - Συλλογή οπτικοακουστικού υλικού.
 - Χρήση σαρωτή.

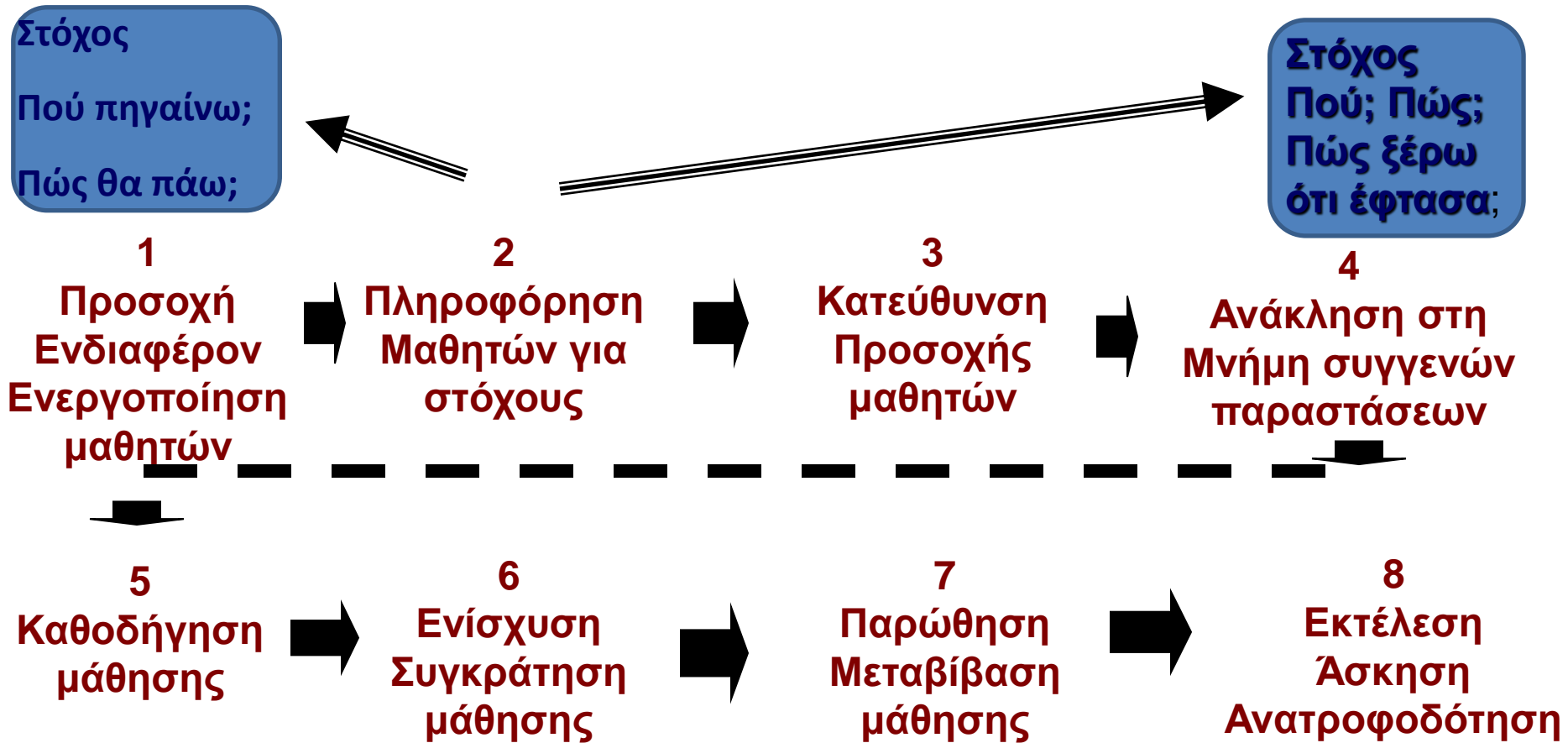
Το διδακτικό πρότυπο του R.Gagne (1/2)

Διδακτικές ενέργειες

1. Ενεργοποίηση της παρώθησης των μαθητών.
2. Πληροφόρηση των μαθητών για το στόχο του μαθήματος.
3. Κατεύθυνση της προσοχής των μαθητών.
4. Ανάκληση στη μνήμη συγγενικών παραστάσεων.
5. Καθοδήγηση της μάθησης.
6. Ενίσχυση και συγκράτηση της μάθησης.
7. Παρώθηση-μεταβίβαση της μάθησης.
8. Εκτέλεση-Άσκηση από τους μαθητές.

Το διδακτικό πρότυπο του R.Gagne (2/2)

Διδακτικό πρότυπο διδασκαλίας σε ομάδες με H/Y (IDRF) – Mercer & Wegerif, 1996

1. Έναρξη (από τον H/Y) (Initiation).
2. Συζήτηση (από τους μαθητές των μαθητικών ομάδων) (Discussion).
3. Ανταπόκριση (από τους μαθητές των ομάδων) (Response).
4. Αλληλεπίδραση (μαθητών με τον H/Y – μαθητών μεταξύ τους στις ομάδες – ομάδες μαθητών μεταξύ τους) (αξιοποίηση των απαντήσεων των μαθητών από το σχεδιαστή του λογισμικού του H/Y για τη συνέχεια της δραστηριότητας) (Feedback).

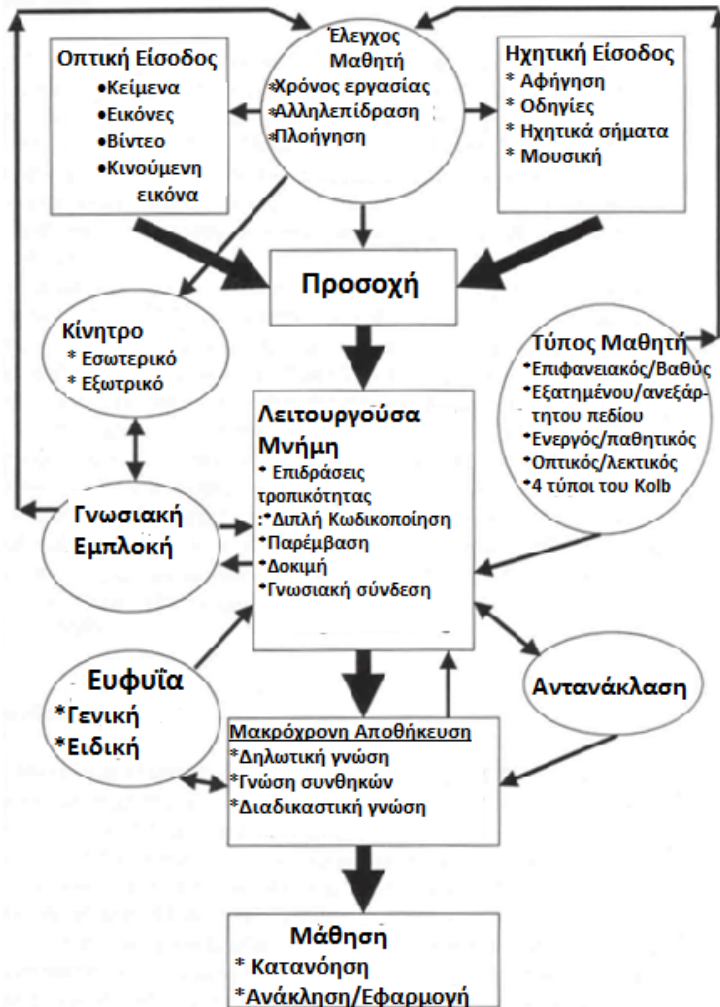

Ολοκληρωμένο Μοντέλο για την επίδραση των πολυμέσων στη μάθηση (1/3)

- 1. Εισαγωγή πολυμέσων** (3 στοιχεία: οπτική είσοδος, ακουστική είσοδος, έλεγχος μάθησης).
- 2. Γνωστική επεξεργασία** (2 στοιχεία: προσοχή, μνήμη εργασίας).
- 3. Μαθησιακή δυναμική** (3 στοιχεία: κίνητρο, γνωστική ενασχόληση, μαθησιακό στυλ).
- 4. Γνώση και μάθηση** (4 στοιχεία: ευφυΐα, σκέψη, αποθήκευση μακράς μνήμης, μάθηση).

Ολοκληρωμένο Μοντέλο για την επίδραση των πολυμέσων στη μάθηση (2/3)

- Το μοντέλο αποτελείται από 12 στοιχεία.
- Τα ανεξάρτητα στοιχεία είναι το μαθησιακό στυλ και το εξαρτημένο είναι η μάθηση.
- Τα υπόλοιπα είτε παρεμβαίνουν είτε διαμεσολαβούν ή και τα δύο, δηλαδή, οπτική είσοδος, ακουστική είσοδος, μαθησιακός έλεγχος, προσοχή, μνήμη εργασίας, κίνητρο, γνωστική ενασχόληση, ευφυΐα και σκέψη.

Ολοκληρωμένο Μοντέλο για την επίδραση των πολυμέσων στη μάθηση (3/3)

1. Καθένα από τα στοιχεία συνδέεται με ένα ή περισσότερα άλλα στοιχεία με τυχαίες ή σχετιζόμενες σχέσεις.
2. Επειδή το μοντέλο ενσωματώνει τόσο πολλά στοιχεία και φωτίζει τις σύνθετες ενδο-σχέσεις, είναι αναγκαίο να έχει επεξηγηματική ισχύ.
3. Υπάρχουν μερικοί υπερβολικοί ισχυρισμοί για τα οφέλη των πολυμέσων έναντι της παραδοσιακής διδασκαλίας.
4. Η πραγματικότητα είναι ότι οι νέες διδακτικές τεχνολογίες που χρησιμοποιούν τα πολυμέσα είναι μόνο εργαλεία κι αν δεν εφαρμοσθούν με προσοχή σε σχέση με τη σύνθετη φύση της ανθρώπινης επεξεργασίας πληροφορίας, μπορούν να έχουν επιζήμια επίδραση στη μάθηση.
5. Το ολοκληρωμένο μοντέλο λαμβάνει υπόψη τη σύνθετη φύση της επίδρασης των πολυμέσων στη μάθηση.

Σημείωμα Αναφοράς

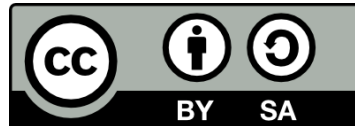
Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βασιλική Μητροπούλου-Μούρκα. «Διδακτικές μεθοδολογίες σε σύγχρονα τεχνολογικά περιβάλλοντα. Ενότητα 1: Διδακτικά Πρότυπα». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.

Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS172/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Παναγιωτόπουλος Πέτρος
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

